

TALOUSARVIOALOITE 315/2013 vp**Määrärahan osoittaminen happamien sulfaattimaiden kartoituksen ja ehkäisemisohjelman laatimiseen*****Eduskunnalle***

Happamista sulfaattimaista (HS-maista) vesistöihin joutuvat happamat ja metallipitoiset vedet ovat Suomen suurimpia vesiensuojeluongelmia. Kuvaavaa on, että HS-maista joutuu vesistöihin monta kertaa enemmän metalleja (alumiinia, kadmiumia, nikkeliä, sinkkiä ym.) kuin Suomen koko teollisuudesta yhteensä. Vesienhoidon toteutusohjelman 2010—2015 mukaan EU:n vesiputedirektiivin edellyttämää pintavesien hyvää tilaa vuoteen 2015 mennessä ei pystytä HS-maiden vaikutusten takia Länsi-Suomessa saavuttamaan tämän päivän toimenpiteillä.

Jääkauden jälkeen Suomen rannikkoalueet olivat meren peitossa, ja alkaen n. 8 000 vuotta sitten on meren pohjalla syntynyt rikkipitoista sulfidisavea, joka maankohoamisen myötä on nousut merestä ja jota käytetään tänä päivänä pitkälti maataloustarkoituksiin. Kun rannikolla maa- ja metsätalouden kuivatuksen, ruoppausten ja rakennustöiden yhteydessä rikkipitoinen maa (tumma savi) joutuu pohjaveden pinnan yläpuolelle, muodostuu maaperässä rikkihappoa, joka vuorostaan liuottaa metalleja. Maa muuttuu happamaksi sulfaattimaaksi tai alunamaaksi. Happamuus ja metallit huuhtoutuvat sateiden yhteydessä vesistöihin aiheuttaen laajoja vahinkoja, kuten kalojen massakuolemia ja vahingoittuneita tai täysin elottomia jokia suistoihin. Suomessa on HS-maita arviolta jopa 300 000 hehtaaria lähinnä Turun ja Oulun välisellä alueella. Sisämaahan ne ulottuvat n. 80 m:n korkeudelle, esim. Sei-

näjoen seudulle. Euroopassa HS-maita on Suomessa ja jonkin verran Ruotsissa.

Hyvin kuivan kesän sekä sateisen syksyn 2006 jälkeen happamilta sulfaattimailta tulleet metallit ja happamuus aiheuttivat laajoja kalakuolemia mm. Kyrönjoella, Luodon-Öjanjärvellä, Ähtävänjoella, Perhonjoella ja Siikajoella. Ongelmat ovat olleet tiedossa kauan, mutta talven 2006—2007 tapahtumien jälkeen ja EU:n vesiputedirektiivin velvoitteiden takia ovat toimenpiteet haittojen vähentämiseksi lisääntyneet.

Vesiensuojelun keskeisiksi ohjauskeinoiksi on nostettu tiedotus ja neuvonta happamista sulfaattimaista (HS-maista) kaikilla sektoreilla, kartoitus happamista sulfaattimaista ja näiden maiden aiheuttamista kuormitusriskeistä vuoteen 2015 mennessä, kustannustehokkaiden menetelmien käyttöönotto ja kehittäminen haittojen vähentämiseksi, vesiensuojelutoimenpiteiden sisällyttäminen maatalouden, metsätalouden ja kuivatuksen tukijärjestelmiin, HS-maiden huomioon ottaminen maankäytössä sekä lainsäädännölliset muutokset ja täydennykset. Valtioneuvoston päätöksen mukaan toimenpiteet voidaan sisällyttää maatalouden ympäristö- tai investointitukiin.

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön laatimassa kansallisessa strategiassa "Happamien sulfaattimaiden aiheuttamien haittojen vähentämisen suuntaviivat vuoteen 2020" sekä valtioneuvoston 17.2.2011 hyväksymässä vesienhoidon toteutusohjelmassa 2010—2015 todetaan, että on ensiarvoisen tärkeää kartoittaa

HS-maiden sijaintia, syvyyttä ja laatua. HS-maiden tarkempi yhtenäinen kartoitus on hyvin kii-reellistä, jotta happamuuden ehkäisemisen ja tor-junnan suunnittelu ja toteutus on mahdollisim-man tehokasta. Kartoitukseen on varattava riittä-vä rahoitus.

TEM:n ja Geologian tutkimuskeskuksen GTK:n sopimuksen mukaisesti GTK pyrkii to-teuttamaan happamien sulfaattimaiden yleiskar-toituksen vuoden 2015 loppuun mennessä. Kar-toitus eteni alkuun suhteellisen hyvin lähinnä vuoden 2012 lopussa päättyneen ulkopuolisen ra-hoituksen turvin (LIFE+ ja EAKR). Vuoden 2013 kartoitustyötä GTK on vienyt eteenpäin oman budjettinsa puitteissa ja parin pienen yh-teisrahoitteisen hankkeen turvin alueellisten toi-mijoiden kanssa. Tällä tavalla kartoitus ei kuiten-kaan valmistu vuoden 2015 loppuun mennessä, vaan kesän 2013 perusteella työ näyttää venyvän vuoteen 2018, koska GTK ei voi omasta ja vuo-sittain pienenevästä budjetistaan lohkaista koko tähän tehtävään vaadittavaa rahoitusta ja ulko-puolisen rahoituksen hankkiminen tässä talousti-

lanteessa ja EU:n rahoituskausien välissä on mel-kein mahdoton ja runsaasti resursseja vievä teh-tävä.

Valtioneuvoston päätöksestä vesienhoito-suunnitelmista (10.12.2009) selviää, että happa-mien sulfaattimaiden haittojen torjunnan ja eh-käisemisen vuosikustannukset ovat yhteensä noin 25 miljoonaa euroa vuodessa ja että vesien-hoitosuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden toteutukseen tarvitaan valtion lisärahoitusta. On erittäin tärkeää, että tämä priorisointi, joka vaatii monivuotisen perusrahoituksen, näkyy talousar-viossa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2014 talousarvioon momentille 30.50.20 lisäyksenä 500 000 euroa happamien sulfaattimaiden kartoitukseen, ehkäisy- ja torjuntamenetelmien kehittämiseen sekä ympäristöhaittojen ehkäisemisoh-jelman laatimiseen.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2013

Mats Nylund /r